

Ovaj je tekst namijenjen isključivo dokumentiranju i nema pravni učinak. Institucije Unije nisu odgovorne za njegov sadržaj. Vjerodostojne inačice relevantnih akata, uključujući njihove preambule, one su koje su objavljene u Službenom listu Europske unije i dostupne u EUR-Lexu. Tim službenim tekstovima može se izravno pristupiti putem poveznica sadržanih u ovom dokumentu.

► **B**

► **C1** DIREKTIVA VIJEĆA

od 30. studenoga 1989.

o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima za mjesto rada (prva pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) ◀

(89/654/EEZ)

(SL L 393, 30.12.1989., str. 1.)

Koju je izmijenila:

		Službeni list		
		br.	stranica	datum
► <u>M1</u>	Direktiva 2007/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007.	L 165	21	27.6.2007.
► <u>M2</u>	Uredba (EU) 2019/1243 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019.	L 198	241	25.7.2019.

Koju je ispravio:

► **C1** Ispravak, SL L 79, 24.3.2017, str. 109 (89/654/EEZ)

▼B▼C1**DIREKTIVA VIJEĆA**

od 30. studenoga 1989.

o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima za mjesto rada (prva pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ)

▼B

(89/654/EEZ)

ODJELJAK I.

OPĆE ODREDBE*Članak 1.***Predmet**

1. Ovom Direktivom, koja je prva pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ, utvrđuju se ►C1 minimalni sigurnosni i zdravstveni zahtjevi na mjestu rada, kako je određeno u članku 2. ◀

2. Ova se Direktiva ne primjenjuje na:

- (a) prijevozna sredstva koja se koriste izvan poduzeća i/ili pogona, ili mjesta rada unutar prijevoznih sredstava;
- (b) privremena ili pokretna gradilišta;
- (c) ekstraktivne industrije;
- (d) ribarske brodove;
- (e) polja, šume i ostale površine koje čine dio poljoprivrednog ili šumarskog poduzeća, ali koje se nalaze dalje od njegovih izgrađenih površina.

3. Odredbe Direktive 89/391/EEZ potpuno su primjenjive na čitavo područje iz stavka 1., ne dovodeći u pitanje restriktivnije i/ili specifičnije odredbe u ovoj Direktivi.

*Članak 2.***Definicija**

Za potrebe ove Direktive, „mjesto rada” znači mjesto namijenjeno radu u prostorima poduzeća i/ili pogona te bilo koje drugo mjesto unutar poduzeća i/ili pogona kojem radnik ima pristup tijekom svog rada.

ODJELJAK II.

OBAVEZE POSLODAVCA*Članak 3.***Mjesta rada koja se koriste prvi put**

Mjesta rada koja se koriste prvi put nakon 31. prosinca 1992. moraju zadovoljiti minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete navedene u Prilogu I.

▼B*Članak 4.***Mjesta rada koja se već koriste**

Mjesta rada koja su se koristila prije 1. siječnja 1993. moraju zadovoljiti minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete navedene u Prilogu II. najkasnije tri godine nakon tog datuma.

Međutim, u slučaju Portugalske Republike mjesta rada koja su se koristila prije 1. siječnja 1993. moraju zadovoljiti, najkasnije četiri godine nakon tog datuma, minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete određene u Prilogu II.

*Članak 5.***Promjene koje zahvaćaju mjesta rada**

Kad mjesta rada prolaze kroz promjene, proširenja i/ili konverzije nakon 31. prosinca 1992., poslodavac poduzima sve potrebne mjere da bi osigurao da su te promjene, proširenja i/ili konverzije u skladu s odgovarajućim minimalnim uvjetima koji su navedeni u Prilogu I.

*Članak 6.***Opći zahtjevi**

Da bi zaštitio sigurnost i zdravlje radnika, poslodavac se mora pobrinuti da:

- su prometni putovi koji vode do izlaza u nuždi i sami izlazi u nuždi slobodni u svako vrijeme,
- se provodi tehničko održavanje mjesta rada i opreme i uređaja, posebno onih iz priloga I. i II., te da se što je prije moguće ispravljaju svi otkriveni kvarovi koji bi mogli utjecati na sigurnost i zdravlje radnika,
- se mjesto rada, oprema i uređaji, posebno oni iz Priloga I. točke 6. i Priloga II. točke 6., redovito čiste do prikladne higijenske razine,
- se sigurnosna oprema i uređaji namijenjeni sprečavanju ili eliminaciji opasnosti, posebno oni iz priloga I. i II., redovito održavaju i provjeravaju.

*Članak 7.***Informiranje radnika**

Ne dovodeći u pitanje članak 10. Direktive 89/391/EEZ, radnici i/ili njihovi predstavnici bit će obaviješteni o svim mjerama koje se moraju poduzeti s obzirom na sigurnost i zdravlje na radnom mjestu.

*Članak 8.***Savjetovanje i sudjelovanje radnika**

Savjetovanje i sudjelovanje radnika i/ili njihovih predstavnika odvija se u skladu s člankom 11. Direktive 89/391/EEZ o pitanjima koja su pokrivena ovom Direktivom, uključujući i njezine priloge.

▼ B

ODJELJAK III.

RAZNE ODREDBE

▼ M2*Članak 9.***Izmjene prilogâ**

Komisija je ovlaštena donijeti delegirane akte u skladu s člankom 9.a radi strogo tehničkih izmjena prilogâ kako bi se u obzir uzeli tehničko usklađivanje i standardizacija oblikovanja, proizvodnje ili izgradnje dijelova mjesta rada, tehnički napredak, promjene u međunarodnim propisima ili specifikacijama te znanje s obzirom na mjesta rada.

Kada, u opravdanim i iznimnim slučajevima koji uključuju neposredan, izravan i ozbiljan rizik za fizičko zdravlje i sigurnost radnikâ i drugih osoba, krajnje hitni razlozi zahtijevaju djelovanje u vrlo kratkom roku, na delegirane akte donesene na temelju ovog članka primjenjuje se postupak predviđen u članku 9.b.

*Članak 9.a***Izvršavanje delegiranja ovlasti**

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima ovim člankom.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 9. dodjeljuje se Komisiji na razdoblje od pet godina počevši od 26. srpnja 2019. Komisija izrađuje izvješće o delegiranju ovlasti najkasnije devet mjeseci prije kraja razdoblja od pet godina. Delegiranje ovlasti prešutno se produljuje za razdoblja jednakog trajanja, osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja.
3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 9. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. ⁽¹⁾.
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 9. stupa na snagu samo ako Europski parlament ili Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

⁽¹⁾ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

▼ M2*Članak 9.b***Hitni postupak**

1. Delegirani akti doneseni na temelju ovog članka stupaju na snagu bez odgode i primjenjuju se sve dok nije podnesen nikakav prigovor u skladu sa stavkom 2. U priopćenju Europskom parlamentu i Vijeću o delegiranom aktu navode se razlozi za primjenu hitnog postupka.

2. Europski parlament ili Vijeće mogu podnijeti prigovor na delegirani akt u skladu s postupkom iz članka 9.a stavka 6. U takvom slučaju Komisija bez odgode stavlja dotični akt izvan snage nakon što joj Europski parlament ili Vijeće priopće svoju odluku o podnošenju prigovora.

▼ B*Članak 10.***Završne odredbe**

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 31. prosinca 1992. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Međutim, datum primjenjiv za Helensku Republiku je 31. prosinca 1994.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst odredaba nacionalnog prava koje su donijele ili koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

▼ M1

▼ B*Članak 11.*

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

▼B*PRILOG I.***▼C1****MINIMALNI SIGURNOSNI I ZDRAVSTVENI ZAHTJEVI ZA MJESTA RADA KOJA SE KORISTE PRVI PUT, KAKO JE NAVEDENO U ČLANKU 3. DIREKTIVE****▼B****1. Preliminarna napomena**

Obaveze navedene u ovom Prilogu primjenjuju se kad god je to potrebno zbog karakteristika radnog mjesta, aktivnosti, okolnosti ili opasnosti.

2. Stabilnost i čvrstoća

Konstrukcija i čvrstoća objekata s mjestima rada moraju biti primjerene vrsti posla.

3. Električne instalacije

Električne instalacije moraju biti projektirane i izrađene tako da ne dovode do opasnosti od požara ili eksplozije; osobe moraju biti primjereno zaštićene od rizika od nesreća uzrokovanih izravnim ili neizravnim kontaktom.

Električne instalacije i sigurnosne naprave moraju odgovarati naponu, vanjskim uvjetima i sposobnosti osoba koje imaju pristup dijelovima instalacija.

4. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi

4.1. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju ostati slobodni i voditi što je izravnije moguće do otvorenog prostora ili sigurnog područja.

4.2. U slučaju opasnosti radnicima mora biti omogućena što brža i što ►C1 sigurnija evakuacija sa svih mjesta rada. ◀

4.3. Broj, raspored i veličina evakuacijskih putova i izlaza u nuždi ovise o uporabi, ►C1 opremi i veličini mjesta rada te najvećem broju osoba koje mogu biti prisutne. ◀

4.4. Izlazna vrata za nuždu moraju se otvarati prema van.

Klizna ili okretna vrata nisu dozvoljena ako su posebno namijenjena za izlaze u nuždi.

Izlazna vrata za nuždu ne smiju biti zaključana ili blokirana tako da ih u slučaju nužde ne bi mogla lako i brzo otvoriti bilo koja osoba koja ih mora koristiti.

4.5. Posebni evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti označeni u skladu s nacionalnim propisima kojima se Direktiva 77/576/EEZ ⁽¹⁾ prenosi u zakonodavstvo.

Takvi znakovi moraju biti postavljeni na odgovarajućim mjestima i moraju biti otporni.

4.6. Izlazna vrata za nuždu ne smiju se zaključavati.

Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi te prometni putovi i vrata koja vode do njih moraju biti bez zapreka tako da se u svakom trenutku mogu nesmetano koristiti.

4.7. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi koji trebaju biti osvijetljeni moraju biti opskrbljeni nužnom rasvjetom odgovarajuće jačine u slučaju nestanka postojeće rasvjete.

⁽¹⁾ SL L 229, 7.9.1977., str. 12.

▼ B**5. Otkrivanje i gašenje požara**

- 5.1. Ovisno o dimenzijama i namjeni zgrada, opremi koju sadrže, fizikalnim i kemijskim svojstvima prisutnih tvari te najvećem mogućem broju prisutnih osoba, mjesta rada moraju biti opremljena odgovarajućom opremom za gašenje požara te, ako je potrebno, detektorima i alarmnim sustavima.
- 5.2. Neautomatska protupožarna oprema mora biti lako dostupna i jednostavna za uporabu.

Oprema mora biti označena u skladu s nacionalnim propisima kojima se Direktiva 77/576/EEZ prenosi u zakonodavstvo.

Takvi znakovi moraju biti postavljeni na odgovarajućim mjestima i moraju biti otporni.

6. Provjetravanje ograđenih mjesta rada

- 6.1. Poduzimaju se koraci da ograđena mjesta rada dobiju dovoljno svježeg zraka s obzirom na vrstu poslova i fizičke zahtjeve stavljene pred radnike.

Ako se koristi sustav prisilnog provjetravanja, on se mora održavati u ispravnom stanju.

Gdje je to potrebno radi zdravlja radnika, kontrolni sustav mora biti opremljen signalizacijom za dojavu kvara.

- 6.2. Ako se koriste klima-uređaji ili mehaničke naprave za provjetravanje, njihov rad ne smije radnike izlagati propuhu koji uzrokuje nelagodu.

Bilo koji talog ili prašina koji bi mogli stvoriti neposrednu opasnost za zdravlje radnika moraju se ukloniti bez odlaganja.

7. Sobna temperatura

- 7.1. Za vrijeme rada temperatura u prostorijama u kojima se nalaze mjesta rada mora biti primjerena za ljude, s obzirom na vrstu poslova i fizičke zahtjeve koji se postavljaju pred radnike.

- 7.2. Temperatura u prostorima za odmor, prostorijama za dežurno osoblje, sanitarnim čvorovima, blagovaonicama i prostorijama za pružanje prve pomoći mora odgovarati namjeni tih prostora.

- 7.3. Prozori, krovni prozori i staklene pregrade trebaju onemogućiti prekomjerni učinak sunčeva svjetla na mjestima rada s obzirom na prirodu posla na tom mjestu.

8. Prirodna i umjetna rasvjeta prostorija

- 8.1. Mjesta rada moraju imati što više prirodnog svjetla i biti opskrbljena umjetnom rasvjetom primjerenom zaštiti sigurnosti i zdravlja radnika.

- 8.2. Vrsta i način postavljanja rasvjetnih instalacija u prostorijama u kojima se nalaze mjesta rada i u prolazima ne smije za radnike predstavljati rizik od nesreća.

- 8.3. Mjesta rada na kojima su radnici posebno izloženi riziku u slučaju nestanka umjetne rasvjete moraju imati sigurnosnu rasvjetu odgovarajućeg intenziteta.

▼ B**9. Podovi, zidovi, stropovi i krovovi prostorija**

- 9.1. Podovi u prostorijama ne smiju imati opasnih izbočina, rupa ili nagiba, moraju biti pričvršćeni, stabilni i protuklizni.

Mjesta na kojima radnici rade moraju biti adekvatno toplinski izolirana, imajući u vidu vrstu poduzeća i fizičke aktivnosti radnika.

- 9.2. Površina podova, zidova i stropova u prostorijama mora biti takva da se može čistiti ili renovirati do odgovarajućeg higijenskog standarda.

- 9.3. Providni ili prozirni zidovi, a posebno pregrade koje su u cijelosti od stakla, u prostorijama ili u blizini mjesta rada i prometnih putova moraju biti vidljivo označeni i izrađeni od sigurnosnih materijala ili zaklonjeni od takvih mjesta ili prometnih putova da bi se izbjegle ozljede radnika u slučaju loma zidova.

- 9.4. Pristup krovovima izrađenim od lomljivih materijala ne smije biti dozvoljen, osim u slučaju nošenja sigurnosne opreme.

10. Prozori i svjetlarnici

- 10.1. Radnicima mora biti omogućeno da na siguran način otvaraju, zatvaraju, podešavaju ili završavaju prozore, svjetlarnike i ventilatore. Kad su otvoreni, ne smiju biti u položaju koji bi predstavljao opasnost za radnike.

- 10.2. Prozori i svjetlarnici moraju biti projektirani zajedno s opremom ili na drugi način opskrbljeni napravama koje omogućavaju njihovo čišćenje bez rizika za radnike koji obavljaju taj posao ili radnike koji rade ispod ili u neposrednoj blizini.

11. Vrata

- 11.1. Položaj, broj i veličine vrata te materijali od kojih su izrađena moraju odgovarati prirodi i namjeni prostorija ili prostora.

- 11.2. Prozirna vrata moraju biti primjereno označena vidljivim oznakama u visini očiju.

- 11.3. Okretna vrata moraju biti prozirna ili imati providne umetke.

- 11.4. Ako prozirne ili prozračne površine na vratima nisu izrađene od sigurnosnih materijala i ako postoji opasnost od ozljeđivanja radnika ako se vrata razbiju, takve površine moraju biti zaštićene od loma.

- 11.5. Klizna vrata moraju biti opremljena sigurnosnom napravom koja sprečava njihovo iskakanje i prevrtanje.

- 11.6. Vrata koja se otvaraju prema gore moraju imati sigurnosni mehanizam koji onemogućuje povratni pad.

- 11.7. Vrata na evakuacijskim putovima moraju biti primjereno označena.

Mora postojati mogućnost otvaranja vrata iznutra u bilo kojem trenutku i bez posebne pomoći.

Mora postojati mogućnost otvaranja vrata kad se radnici nalaze na mjestima rada.

- 11.8. U neposrednoj blizini vrata koja su namijenjena prvenstveno prometu vozila moraju biti posebna vrata za prolaz pješaka, osim ako su vrata namijenjena prvenstveno prometu vozila potpuno sigurna; takva vrata moraju biti vidljivo označena i stalno prohodna.

▼ B

- 11.9. Vrata na mehanizirani pogon tijekom kretanja ne smiju predstavljati nikakvu opasnost za radnike.

Moraju biti opremljena nužnim napravama za zaustavljanje u nuždi, koje su lako uočljive i pristupačne, i mora biti omogućeno ručno otvaranje, osim ako se u slučaju prekida električne energije ne otvaraju automatski.

12. **Prometni putovi – opasna područja**

- 12.1. Prometni putovi, uključujući stepenice, pričvršćene ljestve i utovarna mjesta te rampe moraju biti tako projektirani i razmješteni da se pješacima ili vozilima osigura jednostavan, siguran i prikladan pristup koji radnike koji rade u blizini ovih prometnih putova ne izlaže opasnostima.

- 12.2. Putovi za prolaz pješaka i/ili promet roba moraju biti projektirani u skladu s brojem mogućih korisnika i vrstom poduzeća.

Ako se na prometnim putovima koriste prijevozna sredstva, mora postojati dovoljan sigurnosni razmak za pješake.

- 12.3. Mora postojati dovoljan razmak između prometnih putova za vozila i vrata, prolaza za pješake, hodnika i stepeništa.

- 12.4. Gdje je to potrebno radi zaštite radnika koji koriste prostorije i opremu, prometni putovi moraju biti jasno označeni.

- 12.5. Ako na mjestima rada postoje opasna područja na kojima zbog prirode posla postoji rizik od pada radnika ili predmeta, ona moraju biti opremljena sa što više naprava koje onemogućuju ulazak neovlaštenih radnika u te prostore.

Moraju se poduzeti odgovarajuće mjere da bi se zaštitili radnici koji su ovlašteni za pristup na opasna područja.

Opasna područja moraju biti jasno označena.

13. **Posebne mjere za pomične stepenice i pokretne trake**

Rad pomičnih stepenica i pokretnih traka mora biti siguran.

Moraju biti opremljene potrebnim sigurnosnim uređajima.

Moraju imati lako prepoznatljive i dostupne naprave za zaustavljanje.

14. **Teretne platforme i rampe**

- 14.1. Teretne platforme i rampe moraju odgovarati veličini tereta koji se prevozi.

- 14.2. Teretne platforme moraju imati najmanje jedan izlaz.

Gdje je to tehnički izvedivo, prostori čija dužina prelazi određenu granicu moraju imati izlaz na svakom kraju.

- 14.3. Rampe moraju biti maksimalno sigurne da bi zaštitile radnike od pada.

15. **Veličina i zračni prostor prostorija – slobodno kretanje na mjestu rada**

- 15.1. Radne prostorije moraju imati površinu, visinu i zračni prostor dostatan za sigurnost, zdravlje i zadovoljstvo radnika.

▼B

- 15.2. Veličina slobodnog prostora na mjestu rada određuje se da bi se radnicima omogućila dostatna sloboda kretanja za obavljanje posla.

Ako zbog specifičnosti za to radno mjesto to nije moguće, radniku mora biti omogućena dostatna sloboda kretanja u blizini njegovog mjesta rada.

16. **Prostorije za odmor**

- 16.1. Kada je to potrebno ovisno o vrsti posla koji obavljaju ili broju zaposlenih, radnicima se moraju osigurati pristupačne prostorije za odmor.

Ta se odredba ne primjenjuje ako su radnici zaposleni u uredima ili sličnim radnim prostorijama koje pružaju jednaku mogućnost opuštanja tijekom pauza.

- 16.2. Prostorije za odmor moraju biti dovoljno velike i opremljene odgovarajućim brojem stolova i stolica s naslonom za sve radnike.

- 16.3. U prostorijama za odmor moraju se uvesti odgovarajuće mjere za zaštitu nepušača od duhanskog dima.

- 16.4. Ako se radno vrijeme redovito i često prekida, a ne postoji prostorija za odmor, moraju postojati druge prostorije u kojima radnici mogu boraviti tijekom takvih prekida, gdje god je to potrebno radi sigurnosti ili zdravlja radnika.

Moraju se poduzeti odgovarajuće mjere da bi se nepušači zaštitili od nelagode uzrokovane duhanskim dimom.

17. **Trudnice i dojilje**

Trudnicama i dojiljama mora se omogućiti ležanje i odmaranje u odgovarajućim uvjetima.

18. **Sanitarna oprema**

- 18.1. *Garderobe i garderobni ormari*

- 18.1.1. Ako radnici moraju nositi posebnu radnu odjeću i ako se zbog zdravstvenih razloga ili zbog pravila ponašanja od njih ne može očekivati da se presvlače u drugoj prostoriji, moraju imati na raspolaganju posebne garderobe.

Garderobe moraju biti pristupačne, prostrane i opskrbljene sjedalima.

- 18.1.2. Garderobe moraju biti dovoljno prostrane i imati ormariće u kojima radnici mogu zaključati svoju odjeću tijekom radnog vremena.

Ako okolnosti to zahtijevaju (npr. opasne tvari, vlaga, zrak), ormarići za radnu odjeću moraju biti odvojeni od onih za običnu odjeću.

- 18.1.3. Potrebno je odvojiti muške i ženske garderobe ili omogućiti njihovo naizmjenično korištenje.

- 18.1.4. Ako garderobe nisu potrebne u skladu s člankom 18.1.1., svaki radnik mora imati mjesto za držanje svoje odjeće.

- 18.2. *Tuševi i umivaonici*

- 18.2.1. Moraju postojati odgovarajući i prikladni tuševi za radnike ako je to potrebno zbog prirode posla ili zdravstvenih razloga.

Moraju postojati odvojeni tuševi za muškarce i žene ili mogućnost njihove odvojene uporabe.

▼B

- 18.2.2. Kupaonice s tuševima moraju biti dovoljno velike da bi svakom radniku bilo omogućeno da se tušira bez ometanja i u uvjetima odgovarajućeg higijenskog standarda.

Tuševi moraju imati toplu i hladnu tekuću vodu.

- 18.2.3. Ako tuševi nisu potrebni u skladu s prvim podstavkom stavka 18.2.1., u blizini mjesta rada i garderoba moraju postojati odgovarajući umivaonici s tekućom vodom (toplom, ako je potrebno).

Takvi umivaonici moraju biti odvojeni ili ih zbog pravila ponašanja moraju prema potrebi odvojeno koristiti muškarci i žene.

- 18.2.4. Ako su prostorije u kojima se nalaze tuševi ili umivaonici odvojene od garderoba, mora postojati dobra povezanost između tih prostorija.

18.3. *Nužnici i umivaonici*

U blizini mjesta rada, prostorija za odmor, garderoba i prostorija s tuševima ili umivaonicima moraju postojati prostorije s odgovarajućim brojem nužnika i umivaonika.

Nužnici za muškarce i žene moraju biti odvojeni ili se mora omogućiti njihova naizmjenična uporaba.

19. **Prostorije za pružanje prve pomoći**

- 19.1. Potrebno je osigurati jednu ili više prostorija za pružanje prve pomoći, gdje to nalažu veličina prostora, vrsta posla i učestalost nesreća.

- 19.2. Prostorije za pružanje prve pomoći moraju imati najnužnije naprave i opremu za pružanje prve pomoći i moraju biti pristupačne za nosila.

Do njih moraju voditi putokazi u skladu s nacionalnim propisima kojima se Direktiva 77/576/EEZ prenosi u zakonodavstvo.

- 19.3. Osim toga, oprema za pružanje prve pomoći mora se nalaziti na svim mjestima gdje to uvjeti rada zahtijevaju.

Ova oprema mora biti prikladno označena i lako dostupna.

20. **Radnici s invaliditetom**

Pri organizaciji mjesta rada moraju se prema potrebi uzeti u obzir radnici s invaliditetom.

Ova se odredba posebno odnosi na vrata, prolaze, stepeništa, tuševe, umivaonike, nužnike i mjesta rada koja koriste ili koja izravno zauzimaju osobe s invaliditetom.

21. **Mjesta rada na otvorenom (posebne odredbe)**

- 21.1. Mjesta rada, prometni putovi i ostali prostori ili instalacije u vanjskom prostoru u kojima se radnici nalaze tijekom rada moraju biti organizirani na način koji omogućuje sigurno kretanje pješaka i vozila.

Odjeljci 12., 13. i 14. također se odnose na glavne prometne putove na lokaciji poduzeća (prometne putove koji vode do lokacijom vezanih radnih mjesta), prometne putove koji se koriste za redovito održavanje i nadzor postrojenja te na teretne platforme.

Odjeljak 12. se također primjenjuje na mjesta rada na otvorenom.

- 21.2. Mjesta rada na otvorenom moraju biti odgovarajuće osvijetljena umjetnom rasvjetom ako dnevno svjetlo nije prikladno.

▼B

- 21.3. Kad radnici rade na radnim mjestima na otvorenom, ona moraju biti što bolje organizirana, tako:
- (a) da su radnici zaštićeni od nepovoljnih vremenskih uvjeta te, ako je potrebno, od predmeta koji padaju;
 - (b) da radnici nisu izloženi štetnoj razini buke niti štetnim vanjskim utjecajima kao što su plinovi, pare ili prašina;
 - (c) da radnici mogu brzo napustiti svoja mjesta rada u slučaju opasnosti ili da im se brzo može pružiti pomoć;
 - (d) da se radnici ne mogu poskliznuti ili pasti.

▼ C1

PRILOG II.

MINIMALNI SIGURNOSNI I ZDRAVSTVENI ZAHTJEVI ZA MJESTA RADA KOJA SE VEĆ KORISTE, KAKO JE NAVEDENO U ČLANKU 4. DIREKTIVE**1. Preliminarna napomena**

Obaveze određene ovim prilogom primjenjuju se gdje je god to potrebno zbog svojstava mjesta rada, aktivnosti, okolnosti ili opasnosti.

2. Stabilnost i čvrstoća

Konstrukcija i čvrstoća objekata s mjestima rada moraju biti primjerene vrsti posla.

3. Električne instalacije

Električne instalacije moraju biti projektirane i izrađene tako da ne dovode do opasnosti od požara ili eksplozije; osobe moraju biti primjereno zaštićene od rizika od nesreća uzrokovanih izravnim ili neizravnim kontaktom.

Električne instalacije i sigurnosne naprave moraju odgovarati naponu, vanjskim uvjetima i sposobnosti osoba koje imaju pristup dijelovima instalacija.

4. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi

4.1. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju ostati slobodni i voditi što je izravnije moguće do otvorenog prostora ili sigurnog područja.

4.2. U slučaju opasnosti radnicima mora biti omogućena što brža i što sigurnija evakuacija s mjesta rada.

4.3. Mora postojati odgovarajući broj evakuacijskih putova i izlaza u nuždi.

4.4. Vrata za izlaz u nuždi moraju se otvarati prema van.

Klizna ili okretna vrata nisu dozvoljena ako su posebno namijenjena za izlaze u nuždi.

Izlazna vrata za nuždu ne smiju biti zaključana ili blokirana tako da ih u slučaju nužde ne bi mogla lako i brzo otvoriti bilo koja osoba koja ih mora koristiti.

4.5. Posebni evakuacijski putovi i izlazi u nuždi moraju biti označeni u skladu s nacionalnim propisima kojima se Direktiva 77/576/EEZ prenosi u zakonodavstvo.

Takvi znakovi moraju biti postavljeni na odgovarajućim mjestima i moraju biti otporni.

4.6. Vrata za izlaz u nuždi ne smiju se zaključavati.

Evakuacijski putovi i izlazi te prometni putovi i vrata koja vode do njih moraju biti oslobođeni od svih prepreka tako da se u svako vrijeme mogu nesmetano koristiti.

4.7. Evakuacijski putovi i izlazi u nuždi koji trebaju biti osvijetljeni moraju biti opskrbljeni nužnom rasvjetom odgovarajuće jačine u slučaju nestanka postojeće rasvjete.

▼ B**5. Otkrivanje i gašenje požara**

- 5.1. Ovisno o dimenzijama i namjeni zgrada, opremi koju sadrže, fizikalnim i kemijskim karakteristikama prisutnih tvari te najvećem mogućem broju prisutnih osoba, mjesta rada moraju biti opremljena odgovarajućom opremom za gašenje požara te, ako je potrebno, detektorima i alarmnim sustavima.
- 5.2. Neautomatska protupožarna oprema mora biti lako dostupna i jednostavna za uporabu.

Oprema mora biti označena u skladu s nacionalnim propisima kojima se Direktiva 77/576/EEZ prenosi u zakonodavstvo.

Takvi znakovi moraju biti postavljeni na odgovarajućim mjestima i moraju biti otporni.

6. Provjetravanje ograđenih mjesta rada

Bit će poduzeti koraci da bi ograđena mjesta rada dobivala dovoljno svježeg zraka s obzirom na vrstu poslova i fizičke zahtjeve stavljene pred radnike.

Ako se koristi sustav prisilnog provjetravanja, mora se održavati u ispravnom stanju.

Gdje je to potrebno radi zdravlja radnika, kontrolni sustav mora biti opremljen signalizacijom za dojavu kvara.

7. Sobna temperatura

- 7.1. Za vrijeme rada temperatura u prostorijama u kojima se nalaze mjesta rada mora biti primjerena za ljude, s obzirom na vrstu poslova i fizičke zahtjeve koji su stavljeni pred radnike.
- 7.2. Temperatura u prostorijama za odmor, prostorijama za dežurno osoblje, sanitarnim prostorijama, blagovaonicama i prostorijama za pružanje prve pomoći mora odgovarati namjeni tih prostora.

8. Prirodna i umjetna rasvjeta prostorija

- 8.1. Mjesta rada moraju imati što više prirodnog svjetla i biti opskrbljena umjetnom rasvjetom primjerenom zaštiti sigurnosti i zdravlja radnika.
- 8.2. Mjesta rada na kojima su radnici posebno izloženi riziku u slučaju nestanka umjetne rasvjete moraju imati sigurnosnu rasvjetu odgovarajućeg intenziteta.

9. Vrata

- 9.1. Prozirna vrata moraju biti primjereno označena vidljivim oznakama u visini očiju.
- 9.2. Okretna vrata moraju biti prozirna ili imati providne umetke.

10. Područja opasnosti

Ako na mjestima rada postoje opasna područja na kojima zbog prirode posla postoji rizik od pada radnika ili predmeta, ona moraju biti opremljena sa što više naprava koje onemogućuju ulazak neovlaštenih radnika u te prostore.

Moraju se poduzeti odgovarajuće mjere da bi se zaštitili radnici koji su ovlašteni za pristup na opasna područja.

Opasna područja moraju biti jasno označena.

▼ B**11. Prostorije i mjesta za odmor**

- 11.1. Kada je to potrebno ovisno o vrsti posla koji obavljaju ili broju zaposlenih, radnicima se moraju osigurati pristupačne prostorije za odmor.

Ta se odredba ne primjenjuje ako su radnici zaposleni u uredima ili sličnim radnim prostorijama koje pružaju jednaku mogućnost opuštanja tijekom pauza.

- 11.2. Prostorije za odmor moraju biti opremljene odgovarajućim brojem stolova i stolica s naslonom.

- 11.3. U prostorijama za odmor moraju se uvesti odgovarajuće mjere za zaštitu nepušača od nelagode uzrokovane duhanskim dimom.

12. Trudnice i dojilje

Trudnicama i dojiljama mora se omogućiti ležanje i odmor u odgovarajućim uvjetima.

13. Sanitarna oprema**13.1. Garderobe i garderobni ormari**

- 13.1.1. Ako radnici moraju nositi posebnu radnu odjeću i ako se zbog zdravstvenih razloga ili zbog pravila ponašanja od njih ne može očekivati da se presvlače u drugoj prostoriji, moraju imati na raspolaganju posebne garderobe.

Garderobe moraju biti pristupačne i prostrane.

- 13.1.2. Garderobe moraju imati ormariće u kojima radnici mogu zaključati svoju odjeću tijekom radnog vremena.

Ako okolnosti to zahtijevaju (npr. opasne tvari, vlaga, zrak), ormarići za radnu odjeću moraju biti odvojeni od onih za običnu odjeću.

- 13.1.3. Potrebno je odvojiti muške i ženske garderobe ili omogućiti njihovo naizmjenično korištenje.

13.2. Tuševi, nužnici i umivaonici

- 13.2.1. Mjesta rada moraju biti tako opremljena da radnici u blizini imaju:

— tuševe, ako je to potrebno zbog prirode njihova posla,

— posebne prostorije opremljene odgovarajućim brojem nužnika i umivaonika.

- 13.2.2. Tuševi moraju imati tekuću vodu (toplu, ako je potrebno).

- 13.2.3. Tuševi za muškarce i žene moraju biti odvojeni ili se mora omogućiti njihova odvojena uporaba.

Nužnici za muškarce i žene moraju biti odvojeni ili se mora omogućiti njihova odvojena uporaba.

14. Oprema za pružanje prve pomoći

Mjesta rada moraju imati opremu za pružanje prve pomoći.

Ova oprema mora biti prikladno označena i lako dostupna.

▼ B**15. Radnici s invaliditetom**

Pri organizaciji mjesta rada moraju se prema potrebi uzeti u obzir radnici s invaliditetom.

Ova se odredba posebno odnosi na vrata, prolaze, stepeništa, tuševе, umivaonike, nužnike i mjesta rada koja koriste ili koja izravno zauzimaju osobe s invaliditetom.

16. Kretanje pješaka i vozila

Mjesta rada na otvorenom kao i u zatvorenom prostoru moraju biti organizirana na način koji omogućuje sigurno kretanje pješaka i vozila.

17. Mjesta rada na otvorenom (posebne odredbe)

Kad radnici rade na radnim mjestima na otvorenom, ona moraju biti što bolje organizirana, tako:

- (a) da su radnici zaštićeni od nepovoljnih vremenskih uvjeta te, ako je potrebno, od predmeta koji padaju;
- (b) da radnici nisu izloženi štetnoj razini buke niti štetnim vanjskim utjecajima kao što su plinovi, pare ili prašina;
- (c) da radnici mogu brzo napustiti svoja mjesta rada u slučaju opasnosti ili da im se brzo može pružiti pomoć;
- (d) da se radnici ne mogu poskliznuti ili pasti.